

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árcsúlya szerint. Nyílt-tér sora 1 K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári cseque-számla 10,489. szám.

Szózat a szülőkhöz.

Városunk hatósága valóban nagy és nemes szolgálatot tesz az emberiségnek, a társadalomnak, de különösen az egyes szülők lelkiismeretlen tudatlanságának és a védelemre szorult gyermekeknek, midőn a még iskolába be nem iratkozott tanulókat szeptember 15-ike után összeírta és hatósági uton beiskoláztatja azokat, a kiktől szülőik kicsinyes önző érdekből, könnyelműségből, vagy tudatlanságból nem gondoskodnak, hogy bár a tudás legegyszerűbb feltételeiben részesíthessenek.

Szomorú, szinte kétségbeesítő dolog, hogy erre még a mai korban is hatósági kényszerre szorulunk; szomorú, hogy a szülők apró gyermekeiket az iskolázástól a legtöbb esetben csak azért vonják meg, hogy saját munkájukat a háztartásban megkönnyíthessék, vagy jövedelmüket azzal a pár fillérrel szaporítsák, melyet a zsenge gyermekek erőltetett kezeikkel megkeresni képesek. Azért nem fejlődik jövő nemzedékünk úgy, mint azt a kor kívánná; azért marad tudatlan egész életén, azért szorul mankóra az életben tett minden lépésénél, mert az egyéni önállóság legelső alapját: a tudást megszerezni nem akarja, sőt attól rideg önzésből gyermekeit is visszatartja. Hiszen az a szerencsétlen gyermek, a ki a tanítás áldásait nélkülözni kénytelen, vallásos érzelmeiben, erkölcsében, de még testi épségében sem fejlődhetik úgy, hogy istenadta rendeltetésének megfelelhessen. A tudatlanság nyomán jár az erkölcsi züllés, melyet mint árnyék csakhamar a bűn is követ, mely vagy koldusbotra, vagy börtönbe juttatja.

Minden szülőnek tehát kötelessége még nagy anyagi áldozat árán is gyermekét iskolába járattatni. Nem adhat a szülő gyermekének szebb és nagyobb örökséget, mint ha kellő nevelésben, iskoláztatásban részesíti. Manapság, ugyszólván a társadalomban nem is megy emberszámba, a ki írni, vagy olvasni nem tud. Magyarországon a törvény parancs-szava kényszeríti minden szülőt arra, hogy gyermekét iskoláztassa, de még ha erre a törvény nem erőszakolna, lelkiismeretünk parancs-szava legyen, a mi főtöbbször arra, hogy gyermekeinket az iskolától meg ne

vonjuk. Követhet-e el a szülő nagyobb bünt, mint ha gyermekét megfosztja attól, a mi az életben oly fontos, a mi által tekintélyt, megbecsülést, boldogulást, vagyonosodást, a szószeros értelmében mindent várhat. Még hozzá a kor viszonyai, az intéző körök, a társadalmi élet fejlettsége abba a helyzetbe juttatja a vagyontalan szülőket is, hogy minden fizetés nélkül: tehát teljesen díjtalanul, vallásfelekezeti különbség nélkül járathatják gyermekeiket iskolába, mi több, még a könyveket is díjtalanul kapják a kik teljesen vagyontalanok.

Tehát az a csekély munka és haszon, mit a gyermek az iskolában töltött idő helyett otthon végezne, bőven kárpótolva lesz; ha a gyermek legalább négy osztályt végzett mindenre jobban fel lehet használni. Munkájának értéke megkétszereződik a tudása által. Vannak sokan, kik azt mondják: „nem adhatom a gyermeket iskolába, mert kell a háznál, nincs ki végezze a dolgot“, legtöbb esetben ezt csak oly szülők mondják, kik maguk sem tudnak írni, olvasni; azzal mentegőznek; „mi sem jártunk iskolába, mégis élünk, csak dolgozni bírjanak“. Manapság a kor követelményei megkívánják, hogy az igavonó barom is be legyen tanítva munkájába, hát az ember, kit az Úr Isten észszel áldott meg, miért kívánná magát a barommal egyenlő fokra lealacsonyítani. Ezeket azért említjük fel, hogy a nemesebb érzésű, írni olvasni tudók értessék meg azokkal, kik az iskola nagyfontosságú horderejét nem ismerik, beszéljék rá az olyanokat, ezzel nagy szolgálatot tesznek úgy a tudatlan szülőkhöz, mint azok gyermekeinek, egyúttal az emberiségnek és társadalomnak is.

Ne mulassza el tehát senki gyermekeit az iskolába küldeni, mert ha ezt tenni elmulasztja, bünt követ el önmaga, a gyermeke, a társadalom és az emberiség ellen, amit majd fájó lélekkel, könnyező szemekkel, álmatlan éjszakákon akkor lesz kénytelen átérezni, belátni, ha gyermeke, tudatlansága miatt letér a tiszta erkölcs, a becsület utjáról és szaporítja azok számát, a kik a bűn posványába süllyednek és az egész emberiségnek szegényére és megvetésére szolgálnak. Kell, hogy a szülői szent kötelesség minden-

kiben meggyökerezzen és gyermekeinkben nagyobb, drágább értéket lássunk, mint az igavonó barmainkban, melyek ha vagyontunkat szaporítják is, de lelki szükségleteinket ki nem elégítik, lelki gyönyörűségünkre nem válhatnak. Azért alkotta a Teremtő az embert saját kép-mására, hogy tudásban, hitben, erkölcsben hozzá felemelkedhessen és ne élje le világát mint az állat, melyet nem az esze, hanem csak az ösztöne vezet. Az ember, a teremés remeke csak úgy felelhet meg emberi hivatásának, ha a tudás fényével lelki világát is megnemesíti...

A munkásbiztosító pénztár tagjaihoz!

A m. kir. állami munkásbiztosító hivatal 3824. szám alatt utasította az összes kerületi munkásbiztosító pénztárakat, hogy a következő rendelkezést az érdekeltek tudomására hozni el ne mulasszák:

Az állami munkásbiztosító hivatal hírlapi közleményekből és egyes pénztáraknak a hivatali irodám és a felsőség iránti tisztelet elemi követelményeit is figyelmen kívül hagyó körirataiból megütközéssel, de egyben sajnálattal nyert tudomást arról, hogy a hivatalnak az országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító pénztár alapszabályainak jóváhagyása tárgyában az 1907. évi XIX. t. c. 175. §-a alapján hozott 3.169. sz. határozata az érdekeltek némely köreiben egyrészt a törvény, másrészt az alapszabályok hiányos ismeretére visszavezethető fölös izgalmakat okozott.

Ez igalmak tendenciózusan ápolatnak, különösen a biztosított alkalmazottak körébe dobot ama lelkiismeretlen jelszóval, hogy a hivatal által — állítólag „hatáskörének túllépése mellett, — tehát „törvénybe ütközőleg“ jóváhagyott alapszabályok értelmében 20 héten túl menő betegségsegélyezés a tagoknak egyáltalán nem adható, tehát azon pénztáraknál sem, melyek e segélyezést eddigelő jelenlegi alapszabályaik alapján az 1891. évi XIV. t. c. hatálya és az országos pénztár előző alapszabályainak érvénye alatt nyújthatták.

Minthogy e jelszó terjedése megokolatlan izgalmat terjesztene s az érdekeit biztosítottak széles köreit meggondolatlan lépésekre bírni alkalmassá látszik s minthogy a hivatalnak törvényes kötelessége utját vágni minden irányzatnak, mely a törvény által megteremtett nagy intézmény célját — és rendeltetését

veszélyeztetni alkalmas, — e célzatosan odadobott jelszóval szemben szükségesnek tartja a pénztárakat a való tényállásról a következőkben tájékoztatni.

Az országos pénztár új alapszabályainak 41. §-a értelmében a tagoknak szabályszerint a pénztár tagjárszám-bevételei terhére csak az 1907. évi XIX. t. c. 50. §-ában, illetve az alapszabályok 41. §-ában megállapított segélyek nyújthatók.

Szabályszerint tehát 20 héten túli segélyezés nem nyújtható.

E szabály alól azonban lényeges kivételt tesz az alapszabályok 53-ik §-a, mely feljogosítja az országos pénztárt és helyi szerveit, hogy az országos pénztár alapszabályaiban, illetve a törvény 50-ik §-ában megállapítottól nagyobb, tehát 20 héten túlnem, de a törvény 51. §-ának korlátai között maradó segélyeket nyújthassanak tagjaiknak és pedig:

a) az 1907. évi XIX. t. c. alapján felosztott s a mostani pénztárak jogelődeit képező pénztáraktól maradt s e célra rendelt külön vagyonok terhére;

b) a pénztár kezelésében levő és e célra szolgáló külön alapok és alapítványok terhére;

c) az 1907. évi XIX. t. c. 118. §. utolsó bekezdése, illetőleg 147. §. második bekezdése és 198. §-a alapján a pénztárak évi feleslegéből őket illető $\frac{1}{3}$ -ad rész terhére, mely utóbbi felesleget maga a törvény rendel „a biztosítottak törvényszerű segélyezési igényeinek fokozottabb kielégítésére“ vagy a segélyezést szolgáló intézmények létesítésére és fenntartására“ fordítani.

Ez a való tényállás, mely mellett a pénztáraknak igen is meg van a módja arra, hogy ott, a hol az megokolt és lehetséges, az országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító pénztár alapszabályainak tulmenő, „tehát 20 héten túlterjedő“ segélyezést, a mint a multban tették, jövőben is nyújthassanak — természetesen csak az őket — és nem az országos pénztárt illető jövedelmeik terhére, mert az országos pénztárt illető jövedelmeket a törvényben engedett minimális segélynél általánosságban, tehát országosan többel terhelni, ma, midőn a pénztár pénzügyi helyzetének kialakulását előre senki teljes bizonyossággal nem láthatja, a hivatal nagy felelősségével összeegyeztethetőnek nem tartja, egyes pénztárak javára pedig az országos pénztár annál kevésbé terhelhető meg, mert akkor előállna az a közérdekebe ütköző helyzet, hogy a közvagyonból egyik helyi pénztár tagjai a többiek rovására jogosulatlan előnyöket érneznének.

Mindazonáltal, hogy a reális adatok világánál lássa a hivatal azt, vajjon a hamis jelszóval mesterségesen szított izgalomra a fent ismertett való tényállás figyelembe vétele mellett mily súlyt vessen, felhívja a pénztárakat, hogy legkésőbb a folyó évi szeptember hó 20-ig a következő adatokat terjesszék fel:

1. Nyújtott-e a pénztár alapszabályszerűleg az 1907. évi július hó 1-ét megelőzőleg az 1907. évi XIX. t.-c. 50. §-ában megállapított segélyen tulmenő betegsegélyt és ha igen, mily mértékben haladták meg az említett §. 1-6. pontjaiban megállapított seyélyezést?

2. A nyújtott többletsegélyezés költségeit rendes bevételeiből vagy külön alapokból (alapítványokból) vagy mindkettőből fedezte-e?

3. Mennyi volt ezen költség az utolsó 1907. évben és annak fedezésére figyelemmel arra is, hogy e segélyek az 1907. évi XIX. t.-c. 51. §-ában felállított kereteket túl nem haladhatják, az országos pénztár alapszabályai 53. §-ában megjelölt források előreláthatólag elegendők lesznek-e és ha nem, miért nem?

4. Mekkora a pénztárnak az 1907. évi július hó 1-ét megelőző időből eredő vagyona, valamint a kezelésében lévő alapok és alapítványok nagysága?

5. Előreláthatólag mily összegre tehető az 1907. évi XIX. t.-c. 118. §-a értelmében a pénztárt illető évi fölösleg megközelítő értéke?

Egyben utasítja a hivatal a pénztárakat, hogy a jelen rendeletet legközelebbi alapszabály megállapító közgyűlésükön, ha pedig a közgyűlés már megtartatott volna, ugy legközelebbi igazgatósági ülésükön egész terjedelmében felolvastatni és lehetőleg a helyi lapok útján az érdekeltek széles köreinek tudomására hozni el ne mulasszák.

Végül ezuttal is figyelmezteti a pénztárakat, hogy azon jogállással, melyben az 1907. évi XIX. t.-c. alapján a pénztárak a hivatallal kerültek, azt az eljárásmodot, melyet egyes pénztárak a hivatal sérelmesnek vélt intézkedéseivel szemben követnek, midőn panaszait kellő megfontolás nélkül a nyilvánosság elé viszik és az indokolatlan agitáció terére lépnek, összeegyeztethetőnek nem tartja és utasítja a pénztárakat, hogy vélt sérelmeik és panaszok orvoslása iránt első sorban mindenkor az 1907. évi XIX. t.-c. 168. és 172. §§-ában kijelölt törvényes felsőbbbégükhöz, a hivatalhoz forduljanak.

Budapest, 1908. évi szeptember hó 10-én.

Dr. Mentsik s. k.,
másodelnök.

A magyarság jövője Erdélyben.

Irtta az 1908. augusztus 24-én tartott székely kongresszuson előadta: Dr. Király Péter.

I.

Hogy az ember, mint ilyen ezen a földön az istenalkotásnak koronája, ezt mi előttünk az emberi halhatatlan lélekből származó és cselekedeteinkben külsőképpen megnyilatkozó buzgalkodások, törekvések, igaz és erkölcsös jellege teszi bizonyossá és kétségtelenné... Emberi értelemben halhatatlannak és öröklemékké csak az olyan földi jelenségek válhatnak, amelyekkel az igazán és ne-

mesen érezni és gondolkozni tudó emberi lélek rokonszenvez s a melyek iránt önkénytelenül és ellenállhatatlanul szeretettel, tisztelettel és becsüléssel adózunk. Amit az ember igazán szeret: azt kiemeli az elpusztulás porából, biztosítja a jövő számára s életet lehel belé, ellenben amit az ember meggyűlöl, azt veszni hagyja, eltemeti s elfelejti. Így van ez nemcsak kis millióban az egyes emberi életben, hanem így van ez világra szóló nagy méretekben az egész emberiség életében is.

Az emberiség világra szóló nagy társas körében minden számottevő nemzet annyit ér, mint amennyire értékelhető annak szorgalma, jóra való igyekezete, műveltsége, vagyoni rendezettsége, erkölcsi megbízhatósága. — E tekintetben a gondviselő Isten háztartásában kiegyenlítően semmi nem marad, a mint ezt nekünk a történelem (a legnagyobb tanítómester) és sok esetben a közvetlen élettapasztalat is tanúsítja.

Valamint az egyes ember jócselekedete megjutalmazás nélkül, hibája, bűne megtorlás és bünhődés nélkül — nem maradhat soha, — épen úgy egyes nemzetek erénye és bűne is megjutalmazást, illetve megbüntetését von maga után, a mely, ha késik is el nem marad soha.

Az ókori görög és római nép, a míg erkölcsösen, becsületesen és így istennek tetsző módon élt: viágyzó államnak. jólétnek és boldogságnak örvendhetett, jó hírnév, tisztelet dícsőség és függetlenség volt osztályrésze, de mikor vétke könnyelműséggel s elbizakodottsággal lekicsinyelte sőt megvetette az erkölcsi alapot, melynek legtöbbet köszönhetett: akkor azután rohamos hanyatlás és pusztulás lett a sorsa, aztán elvesztett mindent, nem is maradt meg más egyebe, csak papirosra írott és kövekbe vésett hírneve, — örök intelem és örök tanulság gyanánt.

A büntetés és bünhődés az elkövetett vétkek súlya és mértéke szerint súlyosabb és enyhébb. Így van ez jó cselekedetek megjutalmazása tekintetében is. — Tudás, műveltség szintén csak annyit ér, a mennyi benne az erkölcsi erő és igazságszeretet.

Ezen axiomaticus szempontokat előrebocsajtva lássuk most már, miket cselekedett és minő érdemeket szerzett itt Erdélyben és a tiszántuli országrész egynemely vidékén az oláhság, a mely velünk szemben kérkedő és kihívó módon viselkedik, s vajjon ennek a közénk befogadott balkáni néptörödeknek van-e itt érdeme és multja, a melynek gondviselészerű megjutalmazása gyanánt szupremációt illethetné őt, — avagy nem-e mi székelyek és magyarok vagyunk illetékesebbek ahhoz, hogy számszerint csekélyebb voltunk dacára jövőben is mienk maradjon itt Erdélyben a vezető szerep!

Nem a ti érdemeket — szóllal meg a tökéletlenkedő ellenvetés, — nem a ti érdemeket székelyek, magyarok, hogy itt sok hasznos dolgot cselekedtetek, történiát csináltatok, csodákat míveltek. A mi jót cselekedtetek: tagadjuk, hogy az a ti érdemeket volna, a mit azonban tenni elmulasztottatok, ez kizárólag a ti

bűnötök. Hogy sok jeles dolgot míveltetek: az a szerencsés életkörülmények és kedvező alkalmak érdeme. Időtök, alkalmatok és módotok volt hozzá... De mánthogy sem ideje, sem kedvező alkalmak nem volt — azért nem tett, azért nem tehetett mindezideig ugyszólván semmit itt Erdélyben az — oláh.

Ez az oláh ellenvetés azonban csak vajmi csekély részben állja ki a komoly kritikát. Mert bizony nagyon sokszor lett volna. sőt volt is ideje és alkalmak az oláhnak arra, hogy a maga jóra való szorgalmát tanúbizonyságot tegyen, de valahányszor történi komoly számításba vehető feladat előtt állott, valahányszor szabadon határozhatta el magát jóra vagy rosszra, mintha csak következetesen, mindég azért cselekedett volna, hogy azzal önmagát kompromitálja — jó helyett mindig rossz, nemes helyett nemtelen, erkölcsös helyett erkölcstelen, istenes helyett istentelen dolgokat mívelt. És hogy a történelemnek ilyen szomorú jelentést kell írni az Erdélyben élő oláhság nagy többségéről: ebben nem annyira a vak eszköz gyanánt felhasznált oláh köznép, hanem annak egy némely vezető emberei voltak a bűnösök. — E bűnök jövőben való jóvátételének súlyos kötelessége csaknem a maga egészében ezeket az embereket terheli. Az oláh nép szellemi és erkölcsi vezetése mint a multban volt úgy ma is illetéktelen és avatatlan kezekre van bízva, ahol ez nem maradhat, a szerencsétlen oláh nép erkölcsi érdekeinek és jövőjének végzetesen komoly veszélyeztetése nélkül... Lássuk e súlyosan hangzó kijelentések rövid megindokolását.

(Folytatása következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Előfizetési felhívás.

Eljutottunk ez év utolsó negyedéhez melyre ezuttal új előfizetést nyitunk lapunkra. Minden olvasónknak tárgyilagos ítéletére bizzuk annak eldöntését: megfelleltünk-e a közönség várakozásának? megfelleltünk-e mindenben higgadtan, elfogulatlanul, becsületesen hírlapírói kötelességünknek? Megtartottuk, ápoltuk-e azt az eszmét, melyet lapunk homlokzatán hirdettünk? Megvédtük-e mindegy és minden kínálkozó alkalmal a székelység, megyénk és városunk érdekeit?

Nem kérkedünk, nem büszkélkedünk; minden hangzatos, üres frázisnál értékesebb az az elvitázhatatlan tény, hogy a legközelebb lezajlott és városunk társadalmi életére oly jótékony hatást gyakorolt Székely Szövetség nagygyűlése is elsősorban a mi kezdeményezésünk, buzdításunk, kitartó lelkesedésünk, munkálkodásunk és lankadatlan szorgalmunk eredménye volt.

Ebben az irányban tartjuk kötelességünknek a jövőben is haladni. Kerülni minden személyeskedést, — mellőzni minden egyéni érdeket, és tárgyilagosan, elfogulatlanul, eszményileg szolgálni a közjót, irányítani a közvéleményt — ez lesz a jövőben is szent feladatunk.

E becsületes, tisztességes cél elérésére kérjük megyénk és városunk

közönségének és polgárságának határozatos, hazafias támogatását, hogy arra támaszkodva hivatásunknak még inkább megfelelhessünk.

Az előfizetési árak a lap homlokzatán olvashatók. Előfizetéseket minden naptól kezdődőleg elfogad

A „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatala. (Kossuth-utca 31.)

Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy vicinálisunk gusztust kapott a fővonatoktól és ezután ő is rendez időszakonként vonatkisiklásokat;

mondják, hogy nálunk a szülöket nem kell kényszeríteni, hogy gyermekeiket az iskolába beírassák;

mondják, hogy az állami főreáltanoda előtti kis térséget ezután úgy világítják, hogy senkise törhesse ki a lábát a sötétségben;

mondják, hogy a fogyasztási szövetkezetet nem azért kell mesterségesen fentartani, mert kevés a fogyasztó, hanem azért mert nem elég a fizető közönsége;

mondják, hogy nálunk a péksütemények elég nagyok, de elég rosszszak is;

mondják, hogy vármegyénkben már annyi szénreteget találtak, hogy a tüzifa nemsokára feleslegessé válik;

mondják, hogy közegészségügyünk védelmére a kornak megfelelő kád és gőzfürdőt létesítenek városunkban;

mondják, hogy a nagyhadgyakorlatok eredményeként, a há asságok száma lényegesen megszaporodott.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget — a szerkesztőség.

Türhetetlen állapot.

A mi velünk nap nap mellett történik az igazán a legkeményebb türelmet is próbára teszi. Nem elég, hogy áldatlan vicinálisunk jóvóltából annyira elesünk a központtól mintha Ázsiában volnánk; nem elég, hogy folyton ki vagyunk téve annak az eshetőségnek, hogy vagy innen nem kapjuk meg az összeköttetést a fővonalhoz, vagy pedig Segesvárt és Héjjasfalván kell rekedni utasainknak a folytonos késések miatt, de most már napirenden van is, hogy vicinálisunk majd reggel, majd dél után késik egy fel órát, néha a változatosság kedvéért egy egész órát is; sőt megtörtént a vármegye központjával és egyetlen nagyobb városával most kedden az a közép-korba való csoda, hogy a reggeli és delutáni posta, — nem tudni mi okból — elmaradt és vasárnapról szerdán reggelig hírlapok nélkül maradtunk. Hát ezt már hidegvérrel hallgatagon tűrni tovább még sem lehet; és ennek megszüntetésére az egyetlen mód az volna: ha az illetékes körök, a megye, város, kereskedők, iparosok és minden érdekelt magánfelek is követelnék e tarthatatlan állapot gyors és radikális orvoslását; mert ha ez már most a kedvező időjárás alatt is napirenden van, mit várhatunk majd akkor ha a teli mizeriák a vonatok közlekedését még jobban megakadályozzák?

— **Az első eredmény.** Vannak sokan, uton útfélen a kik a múlt hóban tartott székely kongresszus és háziipari kiállításunk lekicsinylését rendszeresen üzik és nevétségessé igyekeznek tenni. Akadnak ilyenek minden időben, a kik a mások fáradságos munkáját összetett kézzel tetlenül nézik és azután ugy akarják magukra terelni a közfigyelmet, hogy a kész eredményeket lekritizálják. Ez azonban a közügyekért fáradozókat ne csüggyessze el mert a kiállítás első eredményeként örömmel vesszünk hírt arról, hogy Dr Mály Ferenc műszaki tanácsos, a kereskedelemügyi miniszter megbízásából legközelebb városunkban járt Barcsay Károly szövögyárat és annak készítményeit megvizsgálni és miután az eredménnyel teljesen meg volt elégedve, kijelentette, hogy készek a gyárat 20 géppel ellátni és minden szükséglettel támogatni ha egy szűkebb körű részvénytársaság a feltétlenül megkívántató összeget rövid időn jegyzi. A részvénytársaság most van alakulóban és nem kételkedünk, hogy akadnak majd olyan lelkes vállalkozók, a kik e vármegyénk háziiparának fejlesztésére oly nagy befolyású vállalatot hazafiasan támogatni fogják.

— **Kinevezés.** A sagesvári pénzügyigazgatóság a közhalmi díjas adóhivatali állásra ideiglenes minőségben Máthé Gyula székelyudvarhelyi pénzügyigazgatósági díjnyokot nevezte ki.

— **Színházmegegyezés.** Heves Béla, színházigazgató, a ki nálunk három éven át működött, teljesen átszervezett társulatával tegnap szerdán nyitotta meg az új nagykarolyi színházat nagy ünnepek között. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy Szilágyi Béla, a kerület új igazgatója október 1-én nyitja meg nálunk az őszi színiévet, mely elé bizalommal tekintünk, mert társulatának névsorában a vidéki színiélet több jeles tagját találhatjuk.

— **Halálozás.** Bodrogi Áronné sz. Ágotha Anna, életének 45-ik, boldog házasságának 24-ik évében, folyó évi szeptember hó 13-án reggel 8 órakor hosszas szenvedés után elhunyt. Hült tetemét kedden délután 4 órakor helyezték örök nyugalomra, gyászborult családja és nagyszámu résztvevő közönség kíséretében.

— **A katolikus szeminárium helyébe** új gimnázium építését tervezik, míg a jelenlegi szeminárium finővelde és internátus részére fog berendeztetni. Az új gimnázium tervét az e hó 11-én megtartott igazgató tanácsi ülésen mutatta be Pápay Sándor építész és ezt az igazgató-tanács el is fogadta. Az elfogadott tervezetet felterjesztik a miniszteriumhoz és ha ott jóváhagyást nyer, akkor az új gimnázium felépítését azonnal megkezdik.

— **Ösztöndíj iparosok számára.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara közhírré teszi, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium a külföldi ipari viszonyok tanulmányozása és az ott szerzett tapasztalok itthon értékesítése céljából a kamara területére egy (1) 600 (Hat-száz) koronás külföldi tanulmányi iparos ösztöndíjat engedélyezett, amelyre 1908. évi szeptember 25-én záródó határidővel a kamara ezennel pályázatot hirdet. Pályázhatnak a

marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara területén (Marosvásárhely sz. kir. város, Marostorda-, Csik-, Háromszék- és Udvarhelyvármegyékben) illetékes kézmű-iparosok. A pályázati kérelembe a folyamódó lakhelye, családi és vagyoni viszonyai, foglalkozása, előképzettsége, nyelvismeretei, erkölcsi viselete, esetleg tanulmányai, az általa esetleg nyert kitüntetések és végül az ösztöndíj elnyerése esetén teendő utazás iránya részletesen megjelölendő és lehetőleg hiteles okmányokkal igazolandók, valamint az is, vajjon az illető katonai köteletségének eleget tett-e már és vajjon biztosítva van-e előtte egy megfelelő külföldi gyárban vagy műhelyben való alkalmaztatása, esetleg valamely külföldi szakiskolába leendő felvétele. Az illetőnek kötelezettséget kell vállalni aziránt, hogy az ösztöndíj különbeni visszafizetésének terhe alatt vissza fog térni hazájába a szerzett ismereteit itthon fogja értékesíteni. Azok, akik katonai kötelezettségüknek még nem tettek eleget vagy az alól felmentve nincsenek, az ösztöndíjra nem számíthatnak. A kiskorúakért apjuk vagy gyámjuknak kell kezességet vállalni a fenti kötelezettség betartása tekintetében. A határidőn túl beérkező folyamódványok nem vétetnek figyelembe.

— **A vidéki hírlapírás köréből.** Herczeg Jenő a vidéki hírlapírók régi munkása megvált a kolozsvári „Újságtól“, melyet hat éven át szerkesztett és most saját szerkesztése és kiadása mellett napilapot indít meg „Erdélyi Újság“ cím alatt Kolozsváron, melynek első száma e hó 20-án jelenik meg.

— **Kinevezések.** A közoktatásügyi miniszter Bedő Albert okleveles tanítót a homoródkeményfalvi állami elemi népiskolához rendes tanítónak nevezte ki; Vári Elek homoródkeményfalvi állami el. iskolai tanítót pedig a felsőrákosai áll. el. iskolához helyezte át.

— **Katolikus nagygyűlés.** A fővárosi városligeti Iparcsarnokban vasárnap, hétfőn és kedden nagygyűlést tartott a Magyarországi Katolikus Egyletek országos szövetsége, melyre az ország minden részéről tömegesen özönlöttek a résztvevők; városunkból gróf Mikes János esperes-plebános, dr. Valentsik Ferenc, Soó Gáspár kath. gimnáziumi igazgató, Szemlér és Burger tanárok vettek benne részt.

— **Dr. Király Péter,** lapunk kitünő munkatársának a székely kongresszuson tartott nagybecsű értekezését mai számunkban kezdjük közölni és felhívjuk rá olvasóink szives figyelmét.

— **Bibliai Történetek a nyírszék III—IV. osztálya számára.** Az unitáriusok egyházi tanácsa által jutalmazott pályamunka. Irta Tarsasfalvi Albert kolozsvári igazgató-tanító. Ötödik lényegesen átdolgozott kiadás. Ára köteve 70 fillér. Sajtó alatt van és közelebről megjelenik Betegh Pál villamos erőre berendezett könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt. Megrendeléseket a kiváló tankönyvre már most elfogad könyvkiadóhivataluk.

— **A járványos sertésorbánc** Székelyudvarhely városban megszünt és a zárlatot a hatóság e hó 15-én már feloldotta.

— **Kitüntetett cipézmester.** A győri országos cipézkisiparos szakkiállítás elnöksége Mercz Károly székelyudvarhelyi cipézmestert az ipartestületi ezüst éremmel tüntette ki. A jól megérdemelt kitüntetéshez gratulálunk!

— **A csekefalvi színelőadással** kapcsolatos multság igen jól sikerült. Felülfizettek: Szabó Kálmán 2 K, Elekes Domokos, Dán Sándorné 1—1 K, Székely Samuel 40 fillért. Máthé József, Kovács Mózes 20—20 fillért. A multság jövedelme 121 korona 9 fillér volt. Fogadják a szives felülfizetők a rendezőség hála köszönetét.

— **A kiscsákihoz.** Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter utasítást küldött a vármegyék alispánjaihoz, hogy azt több száz példányban osszák szét a kiscsáki között. Az utasítás ismerteti az okszerű takarmánykezelést a téli időre vonatkozólag és rámutat azokra a módokra, melyekkel a kiscsáki takarmányt teremthetnek maguknak kora tavaszra. A többek közt felsorolja azokat a növényeket, amelyek különösen alkalmasak a kora tavaszi takarmányra és ezenkívül még sok hasznos tudnivalót tartalmaz.

— **Csalás.** Ha valaki hirdetést ad a lapba s annak megjelenése után a fizetést megtagadja, vagy vagyontalansága miatt az rajta bíróság behajthatatlan: akkor ellene csalás címen büntető feljelentés tehető. A laptulajdonosok ezt az elvi kijelentést bizonyára megelégedéssel fogadják.

— **A székelykereszturi polgári zenekar** zászlószentelési ünnepélye erkölcsileg és anyagiilag egyaránt fényesen sikerült. Felülfizettek a következő testületek: Polgári olvasókör 10 K, Ipartestület 10 K, Jótékonycélu (polgári) Társaskör 30 K, Gazdakör nevében 10 K, Kereskedők nevében 23 K, Koszorus leányok 5 K. Alapító tagok: Jankovich Pál, Benkő Mihály, Nagy F. Elek, Walter Ferenc 3—3 K, Kovács P. János 10 K, Fazakas József 5 K, Maksai Lázár 3 K, Pap Mózes 4 K, Nagy F. Domokos 9 K, Kovács P. Mózes, Bálint Dániel 10—10 K. Személyi felülfizetések összege 41 K 40 f. Nagys. Gyárfás Endréné urnő zászlóánya által adományozott 100 koronával a felülfizetések végleges összege 292 K 40 f, teljes bevétel volt 610 korona, kiadás 112 K 04 f, tiszta jövedelem 497 K 96 f. Fogadják ugy a nemes szívű felülfizetők, mint az ünnepélyen résztvettek a fényes erkölcsi és anyagi támogatásért a „Zenekar“ köszönetét.

— **Ellsmert jó hazai gyártmány,** Ó-Budai különlegesség név alatt egy új fajta vászon kerül forgalomba, mely az Ó-Budai fehérítő és csinózó gyárban készült, s mely hivatva van jó minőségénél fogva a külföldről gyakran magyar név és gyártmány alatt becsempészett hasonló árukat kiszorítani. Jelen újdonság Székelyudvarhelyt kizárólag csak Barcsay Károly női és férfi divatruházában kapható.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállítanak **Betegh Pál** könyv-, papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

KÖZGAZDASÁG.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egylettől.

287—1908. szám.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület választmánya f. hó 18-án délelőtt 10 órakor a vármegyeház kistermében ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. „A mezőgazdasági Érdekszövetkezetéről“ alkotott törvényjavaslat felletti vélemény.
  2. Medesér község kérése piros tarka bika engedélyezése tárgyában.
  3. Folyó ügyek.
- Székelyudvarhely, 1908. szeptember 8-án.

Az elnökség.

Udvarhelyvármegye Lótenyész-Bizottságától.

38—1908. szám.

Hirdetmény.

Udvarhelyvármegye Lótenyész-Bizottságától közhírré tétetik, miszerint a nagyméltóságú m. kir. földmivelésügyi miniszterium által adományozott jutalomdíjakkal folyó évi október hó 4-én délelőtt 11 órakor Székelykeresztúron a piac-téren előállítandó csikós-kancák, 3 és 2 éves kancacsikók — amennyiben a bírálóbizottság által tenyésztésre alkalmasoknak találhatnak — jutalmaztatni fognak.

A csikós-kancákra kitűzött díjak: 80, 60, 50, 40, 30, 20—20 K.

A 3 éves kanca-csikók díjai: 60, 40, 30, 25, 20, 10 K.

A 2 éves kanca-csikók díjai: 40, 25, 20, 10 K.

A díjakra lókereskedők, nagybirtokosok és nagybárlók kizárásával csak azon kiscsáki tarthatnak igényt, a kik községi eljárásági bizonyítvánnyal igazolják, hogy a csikós-kanca 1 év óta tulajdonuk és a csikók saját tenyésztésük.

Kellő számu 3 s 2 éves kanca-csikók hiányában, kivételesen az igen jó 1 éves kanca csikók is díjaztatnak.

Nagybirtokosok és nagybárlók dícsérő oklevéllel lesznek kitüntetve.

Jelentkezhetni Székelykeresztúron Gálffy Kálmán főszolgabíró urnál október 4-én délelőtt 9 óráig, azon-tul a helyszínen.

Székelyudvarhely, 1908. szept. 9.

DANIEL LAJOS,
a lótenyész-bizottság elnöke.

Kiadja: Betegh Pál villam-motoros
könyv- és újságladó intézete.

A lélegzés

sokkal könnyebb már az első néhány adag SCOTT féle Emulsio után is és ez a megkönnyebbülés napról-napra növekedik.

Ezren és ezren tapasztalták ezt az utolsó 32 éven keresztül. Ép ily szembeötlő a javulás az általános egészséget illetőleg.

Étvágy és álom

visszatér s az emésztés javul. Próbálja meg és meg fog erről győződni.

Egy eredeti üveg
ára 2 K 50 fillér.

Kapható minden
gyógytárban.

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT féle módszer védjegyét a halászlé-körük figyelembe venni.

Mindig

pontosan akarja tudni
hányat ütött az óra?

... Vásárolja és javíttassa óráját ...

FARKAS IZSÁK
új órák műhelyében Székelyudvarhelyt,
Deák-tér 12. sz. a. (gabonapiac), hol
**mindenféle órát, ékszeri,
szemüveget és cvikkert**
... is a legelőnyösebben kaphat ...

**Gyári árak! Pon-
tos kiszolgálás!**

**Vidéki lelkesz,
tanító, körjegyző
és községi
előjáró urak**

szíves figyelmébe ajánlom, hogy a Koronkay-féle kerthelyiséget és kényelmesen berendezett vendéglőt átvettem s azt megnyitva, a n. é. közönség rendelkezésére bocsátottam. Mindenkor pontos, székely vendégszeretettel állok rendelkezésükre jó konyhával, kitűnő italokkal és beszállásra alkalmas tiszta szobákkal tágas udvarral, istállóval és kocsiszinnel. Székely hazafias támogató-sukba ajánlva magamat, vagyok kész szolgálattal.

Barkóczy Albert.

**FOGORVOS
PERL JÓZSEF**

American dentist

Székelyudvarhelyre megérkezett.

Lakása: Budapest Szálloda 2. sz.

Rendel: délelőtt 9—12 óráig és

délután 2—5 óráig. —

Tartózkodási idő 8—10 nap.

Eladó beltelek.

Székelyudvarhelyt Deák-tér 16. sz. alatt levő emeletes kőház, forgalmas üzlethelyiséggel eladó. Értekezhetni Dr Kovács Jenő ügyvéddel.

**Korcsmahelyiség
bérbeadás.**

Alólirott község előjárósága közhírré teszi, hogy a község új korcsmahelyisége, mely hat szobából és a szükséges pince s melléképületekkel áll, folyó évi szeptember 27-én d. u. 1 órakor a község házában 3 (három) évre haszonbérbe adatik. Kiáltási ár 500 K. Feltételek alólirottánál megtekinthetők.

Farkaslaka, 1908. szeptember 14.

Orbán Gábor főbíró.

Csemegesztő, csakis előrendű nemas fajok, — poskosaranként 2-80 K, 100 kg. vételnél 40 K. Csemegé alma és körte postakosaranként 2-40 K, 100 kg. 24 koronától feljebb. — Gyűz és sárga dinnye 100 kg. 10 K, turkesztán és ananász 32 K, postakosaranként 2-40 K. — Paradicsom, lőtölhető zöld paprika és fejeskáposzta postakosár 2 K. Vasúti rendelést csakis előleges beküldéssel szállít: **Szabó 176. gyümölcskivi-tele Csongrád.**

Házasság. Előkelő iparos oly közép koru nővel óhajt megismerkedni, aki a női szabászatban teljesen jártas és aki addig is, míg válópere befejezést nyer, közös háztartásra lépne vele — feltétlen házasság céljából. Fényképpel ellátott leveleket e lap kiadó-hivatala továbbít.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Mindenki érdeke,

hogy cipőszükségletének beszerzése előtt dusan felszerelt

cipő-üzletemet

megtekintse, a mely Szántó Ferenc elismert szak-képzettségű üzletvezető m közreműködése mellett **nagy forgalom és kevés haszon** elvekkel bármily kényes igényeket is kielégíteni képes. **Megrendeléseket megfelelő személyzetemmel a leggyorsabban és pontosan, teljes felelősség mellett** elintézek.

A mélyen tisztelt közönség legjobb kiszolgálására törekszem s éppen ezért számos látogatást kérve, vagyok teljes tisztelettel:

Zengliczky Károly
Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 1. szám.

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi Ien legjobb magyar gyártmányú diszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Allandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok,** u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

**KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS
KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET**

BETEGH PÁL

**KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS
PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szepirasi és rondirasi minták. Olesó legyezö-faldiszek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegyárcaák Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Börtárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31 (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olesó áron kerülnek ki

Acélíróollak, rondollak, üvegollak, tollszárazak, disztollszárazak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek, tük. Hangoló-sipok és okarinák. Monogramok 'fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiszkolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzó, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s vízfesték minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtinttartók, disztinttartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, kapesok stb.

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára.

Nyomatott Betegh Pál villamos erőre berendezett könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt, 1903.